

การอนุญาตให้เป็นไปตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการในประเทศไทย

โดยศาสตราจารย์วิริยะ นามศิริพงศ์พันธุ์ อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์

ก่อนอื่นขอพูดถึงภาพรวมของกฎหมายและแผนงานของประเทศไทยกับการสอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ (CRPD) โดยเริ่มต้นจากรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2517 ห้ามมิให้คนหูหนวกและเป็นใบ้ซึ่งไม่สามารถอ่านและเขียนหนังสือได้ มีสิทธิเลือกตั้งและมีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แต่ต่อมาสมาคมคนหูหนวกแห่งประเทศไทยและสภาคนพิการทุกประเภทแห่งประเทศไทยได้รณรงค์ให้มีการยกเลิกการจำกัดสิทธิดังกล่าว รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534 ได้มีการยกเลิกข้อห้ามมิให้คนหูหนวกและเป็นใบ้ซึ่งไม่สามารถอ่านและเขียนหนังสือได้ใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแต่ยังห้ามมิให้คนหูหนวกและเป็นใบ้ซึ่งไม่สามารถอ่านและเขียนหนังสือได้ มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การจำกัดสิทธินี้ได้ถูกยกเลิกไปโดยรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ด้วยการรณรงค์ขององค์กรคนพิการด้วยการนำของสภาคนพิการทุกประเภทแห่งประเทศไทย รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้เริ่มมีหลักประกันสิทธิของคนพิการไม่ให้ถูกเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม และกำหนดให้คนพิการมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะและความช่วยเหลือจากรัฐตามที่กฎหมายกำหนด ถึงแม้ปัจจุบันจะมีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ประกาศใช้แทน อย่างไรก็ตามหลักการใหญ่ไม่ได้เปลี่ยนแปลงไปมีแต่การใช้ถ้อยคำให้ชัดเจนขึ้นและกล่าวถึงเรื่องการให้คนพิการมีสิทธิเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ จากสวัสดิการเพียงเท่านั้น จึงกล่าวได้ว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มีการสอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ (CRPD) อย่างยิ่ง

กฎหมายหลักที่ใช้กันทั่วไปคือกฎหมายในระดับพระราชบัญญัติ ก่อนปี พ.ศ. 2518 พระราชบัญญัติทุกฉบับที่มีการกำหนดคุณสมบัติ ของผู้ประกอบการวิชาชีพหรืออาชีพล้วนแต่กำหนดคนพิการเป็นคุณสมบัติต้องห้าม จากการรณรงค์ของสมาคมคนตาบอดในปีพ.ศ. 2518 ได้เริ่มมีการแก้ไขคุณสมบัติต้องห้ามจากวลี "คนพิการ" มาเป็น "คนพิการจนไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้" นั้นหมายความว่าคนพิการที่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ก็สามารถประกอบอาชีพนั้นได้ โดยเริ่มต้นจากพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 จากนั้นมาก็มีกฎหมายอื่นแก้ไขตามกันมาอีกหลายฉบับ เช่น พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการตำรวจ พ.ศ. 2521 และพระราชบัญญัติข้าราชการครู พ.ศ. 2523 อย่างไรก็ตามคนพิการยังมีความเห็นว่าการกำหนดคุณสมบัติต้องห้ามในการประกอบอาชีพที่ว่า "ต้องไม่เป็นคนพิการจนไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้" นั้นเป็นการเลือกปฏิบัติต่อคนพิการทางอ้อม เพราะเมื่อมีข้าราชการพลเรือนหรือครูมาพิจารณาในภายหลังผู้บังคับบัญชาของบุคคลเหล่านั้นก็จะอ้างกฎหมายก็จะอ้างกฎหมายดังกล่าวมาเลิกจ้างข้าราชการที่มีมาพิจารณาในภายหลัง กฎหมายได้เริ่มยกเลิกคุณสมบัติต้องห้ามที่ว่า "ต้องไม่เป็นคนพิการจนไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้" ในปี พ.ศ. 2547 โดยเริ่มต้นจากระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 กฎหมายฉบับนี้ไม่ได้กำหนดคุณสมบัติต้องห้ามที่กล่าวถึงคนพิการแต่อย่างใด

กฎหมายสำคัญที่คนพิการยังถือว่ามีข้อความเลือกปฏิบัติต่อคนพิการทางอ้อม ได้แก่พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. 2543 และพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ พ.ศ. 2521 ซึ่งกำหนดคุณสมบัติต้องห้ามเป็นผู้พิพากษาและอัยการว่า "ต้องไม่เป็นผู้ที่มีกายหรือจิตไม่เหมาะสมที่จะเป็นข้าราชการตุลาการหรืออัยการ" เพราะเมื่อคนพิการไปสมัครเป็นข้าราชการตุลาการได้รับการปฏิเสธไม่ให้มีสิทธิสมัคร โดยอ้างว่าคนพิการมีกายหรือจิตไม่เหมาะสมเป็นข้าราชการตุลาการ คนพิการจึงนำเรื่องนี้ไปร้องต่อ

ผู้ตรวจการแผ่นดินรัฐสภาและได้มีการนำเรื่องฟ้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยไว้ใน คำวินิจฉัยที่ 16/2545 ว่าข้อห้ามดังกล่าวไม่เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อคนพิการ

ข้อกำหนดบางอย่างดูเหมือนว่าจะเป็นประโยชน์แก่คนพิการแต่ผลเป็นการจำกัดสิทธิแก่คนพิการก็มี เช่นกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษา¹และการทำบัตรประชาชน² เป็นต้น กฎหมายเกี่ยวกับการศึกษากำหนดยกเว้นโทษให้แก่ผู้ปกครองที่ไม่นำบุตรที่พิการเข้าโรงเรียน และกฎหมายเกี่ยวกับการทำบัตรประชาชนกำหนดยกเว้นให้คนพิการไม่ต้องทำบัตรประชาชนและไม่มี ความผิดฐานไม่พกบัตรประชาชน ข้อกำหนดดังกล่าวดูเหมือนจะเป็นประโยชน์ต่อคนพิการ แต่ผลที่ติดตามมาเป็นการจำกัดสิทธิคนพิการไม่ให้ได้รับการศึกษา และจำกัดสิทธิคนพิการไม่ให้มีบัตรประชาชน เพราะผู้บริหารโรงเรียนหลายโรงเรียนจะเกลี้ยกล่อมให้พ่อแม่ของเด็กพิการให้ สละสิทธิในการนำเด็กพิการเข้าเรียนหนังสือโดยอ้างว่าไม่เป็นความผิดและการเข้าโรงเรียนเป็น ความลำบากของเด็กพิการ ส่วนเจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่ออกบัตรประชาชนจะปฏิเสธไม่ทำบัตร ประชาชนให้คนพิการโดยอ้างว่าคนพิการได้รับยกเว้นตามกฎหมายแล้ว

จากการรณรงค์ขององค์กรของคนพิการโดยการนำของสภาคนพิการทุกประเภทแห่งประเทศไทยระหว่างปีพ.ศ.2526-2534 กฎหมายในลักษณะส่งเสริมสิทธิมนุษยชนแก่คนพิการ จึงเริ่มมีขึ้นเป็นครั้งแรกในปีพ.ศ.2534 ซึ่งได้แก่พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534 กฎหมายฉบับนี้กำหนดให้คนพิการมีสิทธิได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพด้วยวิธีการ แพทย์โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย และกำหนดให้นายจ้างต้องรับคนพิการเข้าทำงานในระบบ สัดส่วน เป็นต้น พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ.2542 กำหนดให้คนพิการมีสิทธิได้รับ การศึกษาตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายเป็นเวลา 12 ปีและมีสิทธิ ได้รับสื่อ สิ่งอำนวยความสะดวก บริการ และการช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา พรบ. ส่งเสริม และพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการพ.ศ.2550 และพรบ. การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการพ.ศ. 2551 ได้กำหนดให้คนพิการมีสิทธิต่างๆถึง 12 สิทธิ เช่น มีสิทธิได้รับเบี้ยความพิการ มีสิทธิ ได้รับบริการล่ามภาษามือ เป็นต้น นอกจากนี้ยังกำหนดให้ผู้ดูแลคนพิการมีสิทธิต่างๆเป็นครั้ง แรก เช่น ได้รับการยกเว้นหรือลดหย่อนภาษี สิทธิได้รับการอบรมและฝึกอาชีพ เป็นต้น กำหนดให้ครูการศึกษาพิเศษ หรือครูที่สอนคนพิการมีสิทธิต่างๆ เช่น มีรายได้เพิ่มเติม มีสิทธิ ได้รับการสนับสนุนให้ได้รับการฝึกอบรม ได้รับค่าตอบแทนพิเศษ และได้รับการส่งเสริมและ พัฒนาศักยภาพองค์ความรู้ การศึกษา เป็นต้น ทั้งนี้ทั้งนั้นเพื่อให้คนพิการได้รับการพัฒนา ความสามารถเต็มตามศักยภาพพึ่งตนเองได้และสามารถอยู่ร่วมกับคนอื่นได้อย่างเสมอภาค ภายใต้สังคมที่ปราศจากอุปสรรค เป็นการขับเคลื่อนคนพิการจาก

สังคมเวทนานิยมสู่สังคมฐานสิทธิ

ส่วนเรื่องคนพิการได้เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งหรือมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายนั้น คนพิการ ได้รับโอกาสเข้าไปเป็นกรรมการของคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการแห่งชาติ เพื่อ กำหนดนโยบายและแผนงานของคนพิการในระดับชาติตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการ ฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการพ.ศ.2534 (ปัจจุบันเป็นคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิต คนพิการแห่งชาติตามพรบ. ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการพ.ศ.2550 ซึ่งยกเลิกพรบ. การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการพ.ศ.2534) หลังจากนั้นก็มีกฎหมายอีกหลายฉบับที่ให้โอกาสคน พิการเข้าไปเป็นกรรมการในคณะกรรมการกำหนดนโยบายโดยเฉพาะนโยบายทางการศึกษา เช่น เป็นกรรมการของสภาการศึกษาและกรรมการของคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นต้น

¹ ดูพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. 2523 มาตรา 8

² ดูกฎกระทรวงกำหนดบุคคลซึ่งได้รับการยกเว้นไม่ต้องมีบัตรประจำตัวประชาชน พ.ศ. 2548 ข้อ 4

สำหรับการจัดการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมนั้น ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 เมื่อมีกฎหมายที่เลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อคนพิการ คนพิการสามารถนำเรื่องฟ้องร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญได้ แต่ถ้าเป็นการกระทำที่เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อคนพิการแล้ว รัฐธรรมนูญไม่ได้กำหนดวิธีการจัดการกระทำที่เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อคนพิการเอาไว้ ดังนั้นองค์กรคนพิการโดยการนำของสภาคนพิการทุกประเภทแห่งประเทศไทยจึงได้รณรงค์ให้มีกฎหมายระดับพระราชบัญญัติออกมากำหนดวิธีจัดการกระทำที่เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อคนพิการ และประสบผลสำเร็จในปี 2550 โดยพรบ.ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ.2550 ได้กำหนดวิธีการจัดการกระทำที่เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อคนพิการขึ้นมา มีแต่การกระทำที่เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อคนพิการเท่านั้นที่มีกฎหมายออกมากำหนดวิธีการจัดการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อคนพิการเอาไว้ การกระทำที่เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลกลุ่มเป้าหมายอื่นยังไม่มีกฎหมายกำหนดวิธีการจัดการกระทำที่เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมเอาไว้แต่อย่างใด

กล่าวได้ว่ากฎหมายในระดับพระราชบัญญัติโดยทั่วไปแล้วมีความสอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ (CRPD) มีกฎหมายไม่กี่ฉบับที่ยังมีข้อความที่เลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อคนพิการโดยตรง และอีกบางฉบับที่คนพิการเชื่อว่าเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมโดยทางอ้อม ซึ่งขัดกับหลักการในข้อ 5 อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการของ(CRPD)

สำหรับกฎหมายลำดับรองซึ่งได้แก่ กฎหมายที่อาศัยอำนาจของพระราชบัญญัติตราออกมาใช้บังคับ กฎหมายลำดับรองนั้นมีความสำคัญมาก เพราะกฎหมายระดับพระราชบัญญัติมักกำหนดให้คนพิการได้รับสิทธิต่างๆตามหลักเกณฑ์และวิธีการตามที่กฎหมายลำดับรองกำหนด เมื่อยังไม่มีกฎหมายลำดับรองออกมาใช้บังคับคนพิการก็ยังไม่ได้รับสิทธิประโยชน์ตามกฎหมายระดับพระราชบัญญัติ ดังได้กล่าวมาแล้วว่าพรบ.ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการพ.ศ. 2550 และพรบ.การจัดการศึกษา พ.ศ.2551 ได้กำหนดสิทธิประโยชน์ให้แก่คนพิการมากมาย รวมถึงสิทธิประโยชน์ของผู้ดูแลคนพิการ และครูการศึกษาพิเศษ สิทธิเหล่านี้ปัจจุบันมีกฎหมายลำดับรองออกมาใช้บังคับแล้วไม่กี่เรื่อง การรณรงค์เพื่อให้มีกฎหมายลำดับรองออกมาใช้บังคับอย่างครบถ้วนจึงเป็นภารกิจสำคัญขององค์กรคนพิการอยู่ทุกวันนี้

ในทางกลับกันพรบ.จัดตั้งรัฐวิสาหกิจเป็น 100 แห่งไม่ได้กำหนดคุณสมบัติต้องห้ามในการเป็นพนักงานรัฐวิสาหกิจว่า “ต้องไม่เป็นคนพิการ” แต่กฎหมายลำดับรองได้ออกมากำหนดคุณสมบัติต้องห้ามดังกล่าวเอาไว้มีจำนวนถึง 43 รัฐวิสาหกิจ และมีการกำหนดคุณสมบัติต้องห้ามที่นาเชื่อว่าเป็นการเลือกปฏิบัติต่อคนพิการทางอ้อมอีกจำนวน 55 รัฐวิสาหกิจ³

กล่าวได้ว่ากฎหมายลำดับรองจำนวนมากที่สอดคล้องกับ CRPD และอีกจำนวนมากเช่นเดียวกันที่ยังขัดกับข้อ 5 ของ CRPD

ที่กล่าวมาข้างต้นเป็นการกล่าวถึงกฎหมายตามลำดับชั้นของกฎหมาย แต่เพื่อให้เข้าใจดียิ่งขึ้นจะขอกกล่าวถึงกฎหมายในส่วนที่ไม่เกี่ยวข้องกับคนพิการโดยตรงและกฎหมายที่เป็นเรื่องของคนพิการโดยเฉพาะ กฎหมายไม่เกี่ยวข้องกับคนพิการโดยตรงนอกเหนือจากที่กล่าวมาแล้ว ยังมีกฎหมายอีกจำนวนมากที่พูดถึงคนพิการในมิติต่างๆ เช่น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งมีข้อความว่า กรณีที่ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา จำเลย หรือพยานไม่สามารถพูดหรือได้ยินหรือสื่อความหมายได้และไม่มีล่ามภาษามือ ให้พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือศาลจัดหาล่ามภาษามือให้ หรือจัดถาม ตอบหรือสื่อความหมายโดยวิธีอื่นที่เห็นสมควร พรบ.องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย พ.ศ.2551 มาตรา 36 และ 52

³ วิริยะ นามศิริพงศ์พันธุ์ และคณะ. รายงานการวิจัย เรื่อง การแก้ไขกฎหมายที่กีดกันคนพิการในการเข้าไปมีส่วนร่วมในสังคม: ศึกษากรณีกฎหมาย และกฎระเบียบที่จำกัดสิทธิคนพิการในการประกอบอาชีพ. ม.ป.ท. : ๓๓๒

กำหนดให้มีรายการเกี่ยวกับคนพิการและผู้ด้อยโอกาสและให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อให้คนพิการสามารถชมรายการต่างๆได้ และให้กองทุนที่จัดตั้งตามกฎหมายนี้ให้การสนับสนุน พ.ร.บ. ส่งเสริมวิชาชีพวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา 9(2) กำหนดให้ สภาวิชาชีพวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้พิการและผู้ด้อยโอกาสเข้าเป็นสมาชิกของสภา หรืออีกนัยหนึ่งส่งเสริมให้คนพิการได้เป็นนักวิทยาศาสตร์ พระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา 35 และมาตรา 48 กำหนดให้เงินอุดหนุนแก่โรงเรียนเอกชนที่จัดการศึกษาให้แก่คนพิการสำหรับค่าเล่าเรียน ครู รวมถึงค่าตอบแทนพิเศษของครู สิ่งอำนวยความสะดวก บริการและการช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาแก่คนพิการ และพระราชบัญญัติ ภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา 9(2) กำหนดมาตรการในการส่งเสริมให้มีการสร้างภาพยนตร์และวีดิทัศน์ที่มีลักษณะสร้างสรรค์ ส่งเสริมการเรียนรู้หรือมีคุณค่าในทางศิลปวัฒนธรรมในรูปแบบที่คนทุกกลุ่ม รวมทั้งคนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ จะเห็นได้ชัดว่ากฎหมายที่ไม่ใช่เป็นเรื่องของคนพิการโดยเฉพาะก็ยิ่งเอื้อประโยชน์ให้แก่คนพิการในกฎหมายหลายฉบับดังตัวอย่างที่กล่าวมาข้างต้น

ส่วนกฎหมายที่เกี่ยวกับเรื่องคนพิการโดยเฉพาะได้แก่ พรบ. ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ.2550 ซึ่งนำมาใช้แทน พรบ.การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534 และพรบ.จัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ.2551 พรบ. ส่งเสริมเป็นกฎหมายทั่วไปในส่วนของกฎหมายเกี่ยวกับคนพิการ กฎหมายฉบับนี้ได้กล่าวถึงเรื่องสิทธิประโยชน์ต่างๆ ของคนพิการและผู้ดูแลคนพิการ ของนายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการที่จ้างคนพิการเข้าทำงาน กล่าวถึงการจ้างงานในระบบสัดส่วน โดยกำหนดให้นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการต้องจ้างงานคนพิการตามสัดส่วนที่กฎกระทรวงกำหนด ถ้าไม่จ้างก็ต้องให้สัมปทานหรือจัดสถานที่ให้จำหน่ายสินค้าหรือบริการ หรือฝึกอบรมอาชีพแก่คนพิการแทนการไม่จ้างงาน หากไม่ปฏิบัติทั้ง 2 ประการข้างต้นต้องจ่ายเงินเข้ากองทุนตามที่กฎกระทรวงกำหนด และให้มีการประกาศโฆษณาว่านายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการใดได้ปฏิบัติตามกฎหมายหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายเกี่ยวกับการจ้างงานซึ่งเป็นมาตรการลงโทษทางสังคม กล่าวถึงการให้ออกกฎกระทรวงเพื่อให้คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ในอุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก หรือบริการในอาคาร สถานที่ ยานพาหนะ บริการขนส่ง หรือบริการสาธารณะอื่น กล่าวถึงวิธีการขจัดการกระทำที่เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อคนพิการทั้งทางตรงและทางอ้อม ยังกำหนดให้มีการฟ้องเรียกค่าเสียหายเป็นการลงโทษได้ไม่เกิน 4 เท่าของความเสียหายที่แท้จริง การฟ้องร้องคดีได้รับยกเว้นค่าธรรมเนียมส่วนค่าทนายนั้นให้รัฐเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายตามจำนวนที่กำหนดโดยกฎหมาย กล่าวถึงการจัดตั้งคณะกรรมการประสานงานระดับชาติคือคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติซึ่งมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน มีปลัดกระทรวงต่างๆที่เกี่ยวข้องกับคนพิการเป็นกรรมการและมีตัวแทนคนพิการตามประเภทความพิการจำนวนไม่น้อยกว่า 7 คน เป็นกรรมการ คณะกรรมการชุดนี้มีอำนาจเสนอแผนงานองค์การระดับชาติต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อให้ความเห็นชอบ มีอำนาจออกระเบียบต่างๆตามที่กฎหมายกำหนด มีอำนาจวินิจฉัยว่าการกระทำใดเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อคนพิการหรือไม่ กล่าวถึงการจัดตั้งสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการเป็นหน่วยงานเทียบเท่ากรม มีการจัดตั้งกองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการเพื่อนำเงินมาให้คนพิการและผู้ดูแลกู้ยืมเงินไปประกอบอาชีพอีกทั้งให้เงินอุดหนุนแก่หน่วยงานของรัฐและเอกชนนำไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ องค์การคนพิการมีความสำคัญในการใช้จ่ายเงินของกองทุนนี้เพราะอนุกรรมการบริหารกองทุนจำนวน 17 ท่านมีตัวแทนองค์กรคนพิการไม่น้อยกว่า 7 คน กฎหมายกำหนดให้รายได้ของกองทุนมาจากเงินอุดหนุนของรัฐบาล นายจ้างที่ไม่ประสงค์จะจ้างคนพิการ จากการออกสลากคนพิการ จากส่วนแบ่งภาษีของสินค้าที่เป็นต้นเหตุให้เกิดความพิการ

ส่วนพรบ. จัดการศึกษาสำหรับคนพิการกล่าวถึงสิทธิของคนพิการให้มีสิทธิได้รับการศึกษาตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการจนตลอดชีวิต กล่าวถึงสิทธิของครูที่รับผิดชอบนักเรียนพิการ กล่าวถึงสิทธิของสถานศึกษาที่จัดการศึกษาให้แก่คนพิการ กล่าวถึงหน้าที่ของโรงเรียนว่าต้อง

รับคนพิการเข้าเรียน และเมื่อรับคนพิการเข้าเรียนแล้วต้องมีหน้าที่อย่างไร กล่าวถึงหน้าที่ของรัฐบาลกลางและส่วนท้องถิ่นที่ต้องสนับสนุนการศึกษาของคนพิการเป็นพิเศษ กล่าวถึงคณะกรรมการประสานงานด้านการศึกษาคนพิการระดับชาติ คือคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาสำหรับคนพิการ กล่าวถึงการจัดตั้งกองทุนการศึกษาสำหรับคนพิการโดยมีวัตถุประสงค์ให้การสนับสนุนการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ

กล่าวโดยภาพรวมแล้วกฎหมายที่ใช้อยู่ในประเทศไทยนั้นส่วนใหญ่มีความสอดคล้องกับ CRPD คงยังมีกฎหมายอยู่จำนวนไม่มากที่ขัดกับหลักการที่กำหนดไว้ใน CRPD

Part 2

จากนี้ไปจะขอกล่าวถึงประเทศไทยในฐานะรัฐภาคีของอนุสัญญาว่าด้วยการปฏิบัติตาม CRPD มากน้อยเพียงใดโดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ ข้อ 4 a และ b ซึ่งกำหนดให้รัฐภาคีออกกฎหมายรับรองสิทธิของคนพิการที่พึงได้รับตามอนุสัญญานี้และออกกฎหมายเพื่อแก้ไขหรือยกเลิกกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับที่เป็นการเลือกปฏิบัติต่อคนพิการ

ขอเริ่มต้นตั้งแต่คำนิยามศัพท์ “คนพิการ” คำนิยามศัพท์คนพิการตามมาตรา 4 แห่งพรบ. ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ พ.ศ.2550 และพรบ.จัดการศึกษา พ.ศ.2551 ได้นิยามคำว่า “คนพิการ” ไม่ได้หมายถึงบุคคลที่มีความบกพร่องเพียงแต่ประการเดียว แต่หมายถึงบุคคลที่มีความบกพร่องบวกรูปสรรคต่างๆจึงทำให้ไม่สามารถมีส่วนร่วมในสังคมได้อย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับความหมายของคำว่าคนพิการตามข้อ 1 วรรค 2 ของ CRPD

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 ม.30 วรรค 1 กำหนดให้บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน และมาตรา 30 วรรค 3 การกระทำที่เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อคนพิการ ม. 8 กำหนดให้สถานศึกษาที่ปฏิเสธไม่รับคนพิการเป็นการกระทำที่เลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม อีกทั้งพรบ.ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพบุคคลเพราะเหตุต่างๆรวมทั้งเพราะเหตุแห่งความพิการจะกระทำมิได้ และพรบ.ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ.2550 มาตรา 15 ถึง มาตรา 17 กำหนดให้การกำหนดนโยบาย กฎ ระเบียบ มาตรการ โครงการ หรือวิธีการปฏิบัติซึ่งหน่วยงานของรัฐองค์กรเอกชน หรือบุคคลใด ในลักษณะที่เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อคนพิการจะกระทำมิได้ รวมถึงการเลือกปฏิบัติโดยทางอ้อมด้วย คนพิการที่ได้รับหรือจะได้นับความเสียหายจากการกระทำในลักษณะที่เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อคนพิการมีสิทธิร้องขอต่อคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติให้มีคำสั่งเพิกถอนหรือห้ามมิให้กระทำการนั้นได้ และไม่ตัดสิทธิผู้ร้องที่จะฟ้องเรียกค่าเสียหายฐานละเมิดต่อศาล และศาลจะกำหนดค่าเสียหายในเชิงลงโทษไม่เกิน 4 เท่าของความเสียหายที่แท้จริงก็ได้ ในการใช้สิทธิคนพิการหรือผู้ดูแลคนพิการจะขอให้องค์กรด้านคนพิการเป็นผู้ทำการแทนก็ได้ การฟ้องคดีให้ได้รับยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียม จากกฎหมายข้างต้นต้องถือได้ว่ามีความสอดคล้องกับข้อ 5 ของอนุสัญญาอย่างยิ่ง อย่างไรก็ตามดังที่ได้กล่าวมาก่อนหน้านี้แล้วว่ายังมีกฎหมายลำดับรองมีข้อกำหนดเป็นการเลือกปฏิบัติต่อคนพิการโดยกำหนดคนพิการเป็นคุณสมบัติต้องห้ามในการเป็นพนักงานรัฐวิสาหกิจหลายแห่ง เช่น การไฟฟ้านครหลวง การประปานครหลวง เป็นต้น และยังมีกฎหมายระดับ พรบ. ที่คนพิการเชื่อว่าเป็นการเลือกปฏิบัติต่อคนพิการโดยทางอ้อม พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. 2543 และพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ พ.ศ.2521 ซึ่งกำหนดคุณสมบัติต้องห้ามเป็นผู้พิพากษาและอัยการว่า “ต้องไม่เป็นผู้ที่มีกายหรือจิตไม่เหมาะสมที่จะเป็นข้าราชการตุลาการหรืออัยการ” การกำหนดให้กายหรือจิตที่ไม่เหมาะสมในการปฏิบัติหน้าที่เป็นข้าราชการตุลาการหรืออัยการเป็น

คุณสมบัติต้องห้ามในการเป็นข้าราชการดังกล่าว ทำให้มีการปฏิเสธไม่รับคนพิการเข้าเป็นข้าราชการตุลาการ จึงเป็นกฎหมายที่ยังขัดกับ ข้อ 5 ของอนุสัญญาและควรมีการแก้ไขต่อไปตามอนุสัญญา CRPD ข้อ 4b

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 มาตรา 30 วรรค 2 กำหนดให้ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกันและ พรบ.ชื้อบุคคล พ.ศ.2505 กำหนดให้หญิงที่สมรสกับชายจะใช้นามสกุลเดิมของตนหรือจะใช้นามสกุลของชายก็ได้ และ พรบ.ค่านำหน้านามหญิง พ.ศ.2551 ที่กำหนดให้หญิงที่สมรสแล้วยังใช้ค่านางสาวนำหน้าชื่อเช่นเดิมได้ ซึ่งมีผลทำให้หญิงซึ่งสมรสแล้วมีสิทธิเท่าเทียมกับชายที่สมรสแล้วซึ่งแต่เดิมหญิงที่สมรสแล้วต้องใช้นามสกุลของชายและต้องใช้ค่านำหน้านามว่านาง ความเท่าเทียมระหว่างหญิงและชายย่อมรวมถึงหญิงและชายที่พิการด้วย ดังนั้นย่อมถือได้ว่ากฎหมายของประเทศไทยมีความสอดคล้องกับข้อ 6 ของ CRPD

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 52 กำหนดให้เด็กและเยาวชน มีสิทธิอยู่รอด และได้รับการพัฒนาด้านร่างกายและจิตใจ และสติปัญญา ตามศักยภาพในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนเป็นสำคัญ และ พรบ.ส่งเสริมและพัฒนาเด็กและเยาวชน พ.ศ.2550 ได้เปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนร่วมกันจัดตั้งเป็นสภาเด็กและเยาวชน เพื่อเป็นเวที แลกเปลี่ยนเรียนรู้ สิ่งเหล่านี้ กฎหมายเหล่านี้ ย่อมรวมถึงเด็กและเยาวชนพิการด้วย กล่าวได้ว่า กฎหมายนี้สอดคล้องกับข้อ7 ของ CRPD

พรบ.องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย พ.ศ.2551 มาตรา 36 กำหนดให้มีรายการเกี่ยวกับคนพิการและผู้ด้อยโอกาสและให้มีสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อให้คนพิการสามารถชมรายการต่างๆได้ และให้กองทุนที่จัดตั้งตามกฎหมายนี้ให้การสนับสนุนในการทำกิจกรรมดังกล่าว ในทางปฏิบัติได้มีรายการโทรทัศน์ ที่สร้างความตระหนักรู้ในเรื่องของคนพิการในทางที่สร้างสรรค์ ที่ได้รับเงินสนับสนุนจากกองทุน แต่งบประมาณของรัฐบาลที่นำมาใช้ในเรื่องนี้ ยังไม่เพียงพอ โดยกฎหมายแล้ว ต้องถือว่ามี ความสอดคล้องกับข้อ 8 ของ CRPD

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 54 กำหนดให้คนพิการมีสิทธิเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้จากสวัสดิการ สิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะและความช่วยเหลืออันเหมาะสม พรบ.ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 มาตรา 20 (5) คนพิการมีสิทธิได้รับการช่วยเหลือให้เข้าถึงนโยบาย แผนงาน โครงการ กิจกรรม การพัฒนาและบริการอันเป็นสาธารณะ ผลผลิตที่มีคุณภาพจำเป็นต่อการดำรงชีวิต มาตรา 20 (6) คนพิการมีสิทธิเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร การสื่อสาร บริการ โทรคมนาคม เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร และเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อการสื่อสารสำหรับคนพิการ ตลอดจนบริการสื่อสารสาธารณะจากหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนที่ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากรัฐ มาตรา 20 (7) คนหูหนวกมีสิทธิได้รับบริการล่ามภาษามือ มาตรา 37 กำหนดให้มีการกำหนดลักษณะ หรือการจัดให้มีอุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก หรือบริการ ในอาคาร สถานที่ ยานพาหนะ บริการขนส่ง หรือบริการสาธารณะอื่น ให้คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ พรบ. การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 มาตรา 5 กำหนดให้คนพิการมีสิทธิได้รับสื่อ สิ่งอำนวยความสะดวก บริการ และการช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา มาตรา 8 กำหนดให้สถานศึกษาต้องจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะกับคนพิการ พรบ. องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย พ.ศ.2551 มาตรา 36 กำหนดให้จัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ เช่น ล่ามภาษามือ ตัววิ่ง หรือให้มีเสียง กรณีเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร เป็นต้น จริงๆแล้วยังมีกฎหมายอื่นอีกที่เกี่ยวกับเรื่องนี้ กฎหมายเหล่านี้ย่อมสอดคล้องกับ ข้อ 9 ของ CRPD

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 305ว. 1(2) กำหนดให้การกระทำแห่งเป็นความผิด ยกเว้นในกรณีถูกข่มขืนหรือเพื่อความอยู่รอดของมารดา ในกรณีตรวจพบว่าทารกในครรภ์ มารดาเป็นเด็กพิการ หากไปกระทำแห่งย่อมมีความผิดตามกฎหมายดังกล่าว กฎหมายนี้ยอม สอดรับกับข้อ 10 ของ CRPD

ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ยอมรับว่าคนพิการมีความสามารถในการทำนิติ กรรมใดๆก็ได้ ไม่ว่าจะเป็นการกู้ยืมเงิน การจำนอง ยกเว้นคนพิการที่ ถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ ความสามารถ นิติกรรมที่นำไปยอมเป็นโมฆียะต้องให้ผู้อนุบาลทำแทนเท่านั้นตามประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 29 แต่ในความเป็นจริงคนตาบอดยังถูกปฏิเสธแม้การรับฝาก เงินจากธนาคารบางสาขาของบางธนาคาร โดยกฎหมายแล้วต้องถือว่าสอดคล้องกับ ข้อ 12 ของ CRPD

วิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 13 ทวิ กำหนดให้ตำรวจ ผู้พิพากษา ต้องจัดให้มีล่าม ภาษามือแก่คนหูหนวกในการดำเนินคดีกับคนหูหนวก พรบ.ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคน พิการ พ.ศ. 2550 มาตรา 20 (5) กำหนดให้มีการช่วยเหลือทางกฎหมายและการจัดหา ทนายความว่าต่าง แก่ต่าง คดี ให้แก่คนพิการ กฎหมายเหล่านี้ยอมสอดคล้องกับข้อ 13 ของ CRPD

แก๊งขอลานมักนิยมนำคนพิการที่น่าสงสารมาขอลาน เพราะคนพิการยิ่งน่าสงสารมาก เท่าไรยิ่งมีคนให้ทานมากเท่านั้น และเพื่อไม่ให้คนพิการหนีไป คนพิการบางคนถูกบังคับให้เสพ ยาเสพติด การมี พรบ.คุ้มครอง พ.ศ.2551 เพื่อลงโทษกับแก๊งขอลานในความผิดฐานค้า มนุษย์ กฎหมายนี้ต้องถือว่าสอดคล้องกับ ข้อ 15 ,16, 17 ของ CRPD

ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 37– 47 กำหนดให้เสรีภาพแก่บุคคลทุก คนซึ่งรวมถึงคนพิการด้วยในการเลือกถิ่นที่อยู่ได้ตามความสมัครใจยกเว้นคนพิการหรือบุคคลที่ ศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถต้องมีภูมิลำเนาอยู่ที่เดียวกันกับผู้อนุบาล ซึ่งเป็นไปตามหลัก สากล กฎหมายนี้สอดคล้องกับข้อ 18 ของ CRPD

พรบ.ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ.2550 มาตรา 20 (10) กำหนดให้ คนพิการมีสิทธิเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้จากการปรับสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย การมีผู้ช่วยคน พิการ หรือมีการจัดสวัสดิการอื่น ทั้งนี้ทั้งนั้นก็เพื่อให้คนพิการอยู่ได้ด้วยตนเองอย่างอิสระใน ชุมชน กฎหมายนี้สอดคล้องกับ ข้อ 19 ของ CRPD

มีกฎหมายห้ามมิให้บุคคลใดนำสัตว์ขึ้นยานพาหนะสาธารณะเข้าโรงแรม ภัตตาคาร ร้านอาหาร แต่พรบ.ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ.2550 มาตรา 20 (8) คน พิการมีสิทธิที่จะนำสัตว์นำทาง หรือเครื่องช่วยความพิการติดตัวไปในยานพาหนะหรือสถานที่ ใด เพื่อประโยชน์ในการเดินทาง และการได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะ โดย ได้รับความยกเว้นค่าบริการ ค่าธรรมเนียม และค่าเช่าเพิ่มเติม กฎหมายนี้ถือว่าสอดคล้องกับข้อ 20 ของ CRPD

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 45 บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการ แสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น พรบ.ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 มาตรา 20 (6) ซึ่งเนื้อหาได้กล่าว มาแล้วก่อนหน้านี้ มีจุดมุ่งหมายให้คนพิการเข้าถึงสารสนเทศเพื่อประโยชน์ที่จะนำไปประกอบใช้ แสดงความคิดเห็น กฎหมายนี้จึงสอดคล้องกับ ข้อ 21 ของ CRPD

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1449 การสมรสจะกระทำมิได้ถ้าชายหรือหญิง เป็นบุคคลวิกลจริตหรือเป็นบุคคลที่ศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ คนพิการโดยทั่วไปจึงไม่

ถูกห้ามโดยกฎหมายในการจดทะเบียนสมรส แต่ในข้อเท็จจริงบิดามารดาของบุคคลที่บกพร่องทางสติปัญญา มักนำบุตรสาวของตนไปทำหมั้นและไม่ยอมให้มีครอบครัว ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1598/19 กำหนดว่าผู้รับบุตรบุญธรรมต้องมีอายุตั้งแต่ 25 ปีขึ้นไป และผู้ถูกรับเป็นบุตรบุญธรรมต้องอายุห่างกันไม่น้อยกว่า 15 ปี ไม่ได้กำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับคนพิการแต่อย่างใด โดยกฎหมายแล้วต้องถือว่าสอดคล้องกับข้อ 23 ของ CRPD

การมีพรบ.การจัดการศึกษา พ.ศ. 2551 ขึ้นมาโดยเฉพาะ มาตรา 5 กำหนดให้คนพิการมีสิทธิได้รับการศึกษาตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการจนตลอดชีวิตและมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย มีสิทธิเลือกรูปแบบและระบบการศึกษาที่เหมาะสมกับตนและมีเนื้อหาอื่น ๆ ดังที่ได้กล่าวมาก่อนนี้แล้ว นอกจากนี้ ยังมีกฎหมายเกี่ยวข้องกับการศึกษาฉบับอื่นๆ ล้วนไม่ลืมนำเรื่องของคนพิการ ถือได้ว่ามีความสอดคล้องกับข้อ 24 ของ CRPD

พรบ.ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 มาตรา 20 (1) กำหนดให้คนพิการมีสิทธิได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพด้วยกระบวนการทางการแพทย์และมีสิทธิได้รับการรักษาพยาบาลโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายตามประกาศรัฐมนตรีกระทรวงสาธารณสุข ตามร่างประกาศของกระทรวงสาธารณสุขมีเนื้อหาครอบคลุมทุกเรื่องที่คุณพิการต้องการ นอกจากนี้กฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการรักษาพยาบาลและการฟื้นฟูสมรรถภาพล้วนแต่ไม่ลืมนำเรื่องของคนพิการซึ่ง กฎหมายนี้สอดคล้องกับข้อ 25 , 26 ของ CRPD

พรบ.ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 มาตรา 20 (3) กำหนดให้คนพิการมีสิทธิได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพด้านอาชีพ การคุ้มครองแรงงาน มาตรการเพื่อการทำงานทำตลอดจนได้รับการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ และบริการสิ่งอำนวยความสะดวก เทคโนโลยีหรือความช่วยเหลืออื่นใด เพื่อการทำงานและประกอบอาชีพของคนพิการตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดประกาศกระทรวงแรงงาน มาตรา 33 กำหนดให้นายจ้างต้องจ้างคนพิการเข้าทำงานตามระบบสัดส่วนปัจจุบัน ผู้ใช้แรงงานทั่วไป 200 คน ต้องจ้างคนพิการ 1 คน มาตรา 34 หากไม่จ้างต้องจ่ายเงินเข้ากองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ หากจ้างให้มีสิทธิได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษีตามกฎหมายกำหนด มาตรา 35 จะให้สัมปทานจัดสถานที่จำหน่ายสินค้าหรือบริการ จัดจ้างเหมาะสมช่วงงาน ฝึกงาน แทนการจ้างงานคนพิการก็ได้ มาตรา 36 ให้ आयัดทรัพย์สินของนายจ้างได้ ถ้านายจ้างมีหน้าที่จ่ายเงินเข้ากองทุนแล้วไม่จ่าย มาตรา 38 หากจ้างคนพิการเกินร้อยละ 60 ให้ได้รับการยกเว้นภาษีตามที่กฎหมายกำหนด มาตรา 39 ให้ประกาศโฆษณาข้อมูลการปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา 33, 34 และ 35 ต่อสาธารณชนอย่างน้อยปีละครั้ง กฎหมายเหล่านี้ล้วนสอดคล้องข้อ 27 ของ CRPD

พรบ.ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 มาตรา 20 (9) ให้คนพิการมีสิทธิได้รับสวัสดิการเบี้ยความพิการ ปัจจุบันได้รับ คนละ 500 ถึง 1,000 บาท (15 – 30 ดอลลาร์สหรัฐ) ต่อเดือนขึ้นอยู่กับแต่ละท้องถิ่น นอกจากนี้ในวรรค 3 ยังกำหนดให้คนพิการที่ไม่มีผู้ดูแล มีสิทธิได้รับการจัดสวัสดิการด้านที่อยู่อาศัยและการเลี้ยงดูจากรัฐ ในกรณีมีสถานสงเคราะห์เอกชนจัดสวัสดิการนั้นให้ รัฐต้องจัดเงินอุดหนุนให้ด้วย กฎหมายนี้สอดคล้องกับข้อ 28 ของ CRPD

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 นอกจากไม่ได้จำกัดสิทธิคนพิการในการใช้สิทธิเลือกตั้งหรือสิทธิรับสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภา ยังกำหนดเอาไว้ในมาตรา 114 ตอนท้ายว่า การสรรหาวุฒิสมาชิกต้องคำนึงถึงผู้ด้อยโอกาสซึ่งรวมถึงคนพิการอยู่ด้วย ปัจจุบันวุฒิสมาชิก มณฑลเชียร บุญตัน ซึ่งเป็นคนตาบอดก็ได้รับการสรรหาตามกฎหมายดังกล่าว มาตรา 152 ยังกำหนดให้กฎหมายที่เป็นเรื่องของคนพิการโดยตรงต้องตั้งกรรมการวิสามัญ ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนองค์กรด้านคนพิการ 1 ใน 3 ของจำนวน

กรรมาธิการวิสามัญทั้งหมด เพื่อพิจารณากฎหมายดังกล่าว กฎหมายนี้สอดคล้องกับข้อ 29 ของ CRPD

คณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติซึ่งมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธานได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานภายใต้อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ ซึ่งประกอบไปด้วย

1. รองปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ที่ได้รับมอบหมาย เป็นประธานอนุกรรมการ
2. เลขาธิการสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ เป็นรองประธานอนุกรรมการ
3. รองเลขาธิการสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ เป็นอนุกรรมการ
4. ผู้แทนกระทรวงกลาโหม เป็นอนุกรรมการ
5. ผู้แทนกระทรวงคมนาคม เป็นอนุกรรมการ
6. ผู้แทนกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เป็นอนุกรรมการ
7. ผู้แทนกระทรวงมหาดไทย เป็นอนุกรรมการ
8. ผู้แทนกระทรวงแรงงาน เป็นอนุกรรมการ
9. ผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการ เป็นอนุกรรมการ
10. ผู้แทนกระทรวงสาธารณสุข เป็นอนุกรรมการ
11. ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เป็นอนุกรรมการ
12. ผู้แทนสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ เป็นอนุกรรมการ
13. ผู้แทนกรมองค์การระหว่างประเทศ เป็นอนุกรรมการ
14. ผู้แทนสำนักงานสถิติแห่งชาติ เป็นอนุกรรมการ
15. ผู้แทนกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ เป็นอนุกรรมการ
16. นายกษัตริย์มนตรีคนตามอดแห่งประเทศไทยหรือผู้แทน เป็นอนุกรรมการ
17. นายกษัตริย์มนตรีคนหูหนวกแห่งประเทศไทยหรือผู้แทน เป็นอนุกรรมการ
18. นายกษัตริย์มนตรีคนพิการแห่งประเทศไทยหรือผู้แทน เป็นอนุกรรมการ
19. นายกษัตริย์มนตรีเพื่อผู้บกพร่องทางจิตหรือผู้แทน เป็นอนุกรรมการ

20. นายกสมาคมเพื่อคนพิการทางสติปัญญาแห่งประเทศไทยหรือผู้แทน เป็น
อนุกรรมการ

21. นายกสมาคมผู้ปกครองบุคคลออทิสซึม (ไทย) หรือผู้แทน เป็นอนุกรรมการ

22. ประธานสภาคนพิการทุกประเภทแห่งประเทศไทยหรือผู้แทน เป็นอนุกรรมการ

23. ประธานสภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์หรือผู้แทน เป็น
อนุกรรมการ

24. ผู้อำนวยการสำนักนโยบายและวิชาการสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิต
คนพิการแห่งชาติ เป็นอนุกรรมการเลขานุการ

25. ข้าราชการสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ซึ่งได้รับ
มอบหมายสองคน เป็นอนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

โดยมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. กำหนดมาตรการ แนวทาง กรอบการดำเนินงานในการส่งเสริมและสนับสนุนการ
ปฏิบัติงานภายใต้อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ

2. ส่งเสริม พิทักษ์ และติดตามตรวจสอบการดำเนินงาน พร้อมทั้งเสนอมาตรการแก้ไข
ที่เหมาะสมให้แก่บุคคล หน่วยงาน และองค์กร ที่ปฏิบัติตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ

3. ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม โดยเฉพาะคนพิการ
และองค์กรของคนพิการในการปฏิบัติและติดตามการดำเนินงานภายใต้อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคน
พิการ

4. ผลักดันให้การดำเนินงานตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการเกิดผลในทางปฏิบัติ
อย่างเป็นรูปธรรม

5. จัดทำรายงานอนูวัติตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ

6. แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อปฏิบัติงานเฉพาะกิจตามสมควร

7. ปฏิบัติงานอื่นใดตามที่คณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ
แห่งชาติมอบหมาย

คณะอนุกรรมการนี้ ถือเป็นองค์กรประสานงานระดับชาติในการปฏิบัติการ
(implementation) และการตรวจสอบติดตามประเมินผล (monitoring) ของฝ่ายบริหาร
คณะอนุกรรมการประสานงานระดับชาตินี้สอดคล้องกับข้อ 33 ของ CRPD

เมื่อได้มีการพูดถึงกฎหมายที่สอดคล้องกับ CRPD ไปมากแล้ว จะขอพูดถึงกฎหมายที่ไม่
สอดคล้องกับ CRPD ซึ่งได้รับการแก้ไขไปแล้ว และที่ยังไม่ได้รับการแก้ไข ทั้งนี้ เพื่อให้เห็นความ
พยายามของประเทศไทยในการแก้ไขกฎหมายให้สอดคล้องกับหลักการของ CRPD ตั้งแต่ยังไม่มี
CRPD ประเทศไทยก็ได้มีการแก้ไขกฎหมายตามหลักการ ของCRPD มาเป็นระยะ กฎหมาย
ฉบับแรกที่มีการแก้ไขคือพรบ.ระเบียบข้าราชการพลเรือนที่ใช้อยู่ก่อน พ.ศ.2518 ซึ่งห้ามคน
พิการเป็นข้าราชการพลเรือน ด้วยการรณรงค์ของสมาคมคนตาบอดทำให้ พรบ . ระเบียบ

ข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 มาตรา 30(5) ได้ห้ามเฉพาะคนพิการที่ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ไม่ให้เป็นข้าราชการพลเรือน กฎหมายฉบับนี้ได้ส่งผลให้ข้าพเจ้าได้เป็นข้าราชการพลเรือนมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในปี พ.ศ. 2519 จากนั้นก็ได้มีพระราชบัญญัติอื่นๆได้แก้ไขกันตามมา เช่น พรบ.ระเบียบข้าราชการตำรวจ พ.ศ. 2521 มาตรา 41(5) พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครู พ.ศ. 2523 มาตรา 23 (5) พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการการเมือง พ.ศ. 2535 มาตรา 9 (4) (5) เป็นต้น

อย่างไรก็ตามองค์การด้านคนพิการยังมีความเห็นว่ากฎหมายที่กำหนดคุณสมบัติต้องห้ามในการประกอบอาชีพว่า "ต้องไม่เป็นคนพิการที่ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้นั้น" ยังเป็นการเลือกปฏิบัติโดยทางอ้อมเพราะได้มีการใช้หลักกฎหมายดังกล่าวมาเลิกจ้างข้าราชการที่มาพิการในภายหลัง และอันที่จริงแล้วทุกคนที่ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ก็ไม่ควรเป็นข้าราชการทำไมต้องเน้นอยู่ที่เฉพาะคนพิการ การเน้นเช่นนี้ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติโดยถ้อยคำอย่างแข็งขัน จากการรณรงค์ขององค์กรคนพิการในปี พ.ศ.2547 ได้เริ่มมีการตัดสินดังกล่าวทั้งโดยเริ่มจากพรบ.ระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.2547 ม.30 ต่อมาได้มีพรบ.ฉบับอื่นๆแก้ไขในทำนองเดียวกันเช่น พระราชบัญญัติ ระเบียบข้าราชการการเมือง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๐ และพระราชบัญญัติ ระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑ เป็นต้น นอกจากนี้กฎหมายที่มีการเลือกปฏิบัติต่อคนพิการโดยตรงยังได้มีการแก้ไขในปี 2550 อีก 2 ฉบับคือ พรบ.ระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ.2528 และ พรบ. การประกอบโรคศิลปะ พ.ศ. 2542

ในปัจจุบัน ยังมีพรบ.ที่เลือกปฏิบัติต่อคนพิการโดยตรงเหลืออยู่หลายฉบับ เช่น พรบ. สภาดำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ม.9(4) พรบ.องค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ.2540 ม.11(2) และพรบ. ข้าราชการทหาร พ.ศ. 2497 เป็นต้น และที่เลือกปฏิบัติต่อคนพิการโดยทางอ้อม เช่น พรบ.ระเบียบข้าราชการตำรวจ พ.ศ. 2521 พรบ.ข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. 2543 และพรบ.ระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ พ.ศ.2521 เป็นต้น กฎหมายที่มีการเลือกปฏิบัติต่อคนพิการโดยตรงหรือโดยอ้อมที่ยังมีอยู่มากคือกฎหมายลำดับรองที่ห้ามคนพิการเป็นพนักงานรัฐวิสาหกิจที่มีลักษณะเลือกปฏิบัติโดยตรงมีจำนวน 43 ฉบับ และมีลักษณะเลือกปฏิบัติโดยอ้อมจำนวน 55 ฉบับ⁴

กฎหมายที่ไม่เกี่ยวกับการประกอบอาชีพที่ควรแก้ไขให้สอดคล้องกับ CRPD ก็มีเช่น พรบ. ความคุ้มครองขอลาน พ.ศ.2484 ให้นำคนขอลานไปกักขังไว้ที่สถานสงเคราะห์ คนตาบอดที่เล่นดนตรีแลกกับเงินในที่สาธารณะก็ถือว่าเป็นขอลานและต้องถูกนำไปกักขังในสถานสงเคราะห์เช่นกัน พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537 แก้ไขการนำหนังสือของผู้อื่นมาทำเป็นหนังสือ อักษรเบรลล์และหนังสือเสียงโดยไม่มุ่งในทางการค้าและมีจุดมุ่งหมายให้บริการแก่คนตาบอดหรือคนพิการในทางสิ่งพิมพ์ไม่ถือว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ พรบ. การกีฬาแห่งประเทศไทย พ.ศ.2528 แก้ไขเพิ่มเติมให้มีสมาคมกีฬาคนพิการประเภทต่างๆ และให้สมาคมเหล่านั้นได้รับการสนับสนุนไม่แตกต่างไปจากสมาคมกีฬาของคนทั่วไป

PART 3

การเปลี่ยนแปลงกฎหมายต่างๆในส่วนที่เกี่ยวข้องกับคนพิการนั้นต้องถือว่าเป็นเกิดขึ้นจากการรณรงค์ขององค์กรคนพิการเป็นสำคัญ องค์กรของคนพิการองค์กรแรกคือสมาคมคนตาบอดกรุงเทพซึ่งจัดตั้งขึ้นในปี พ.ศ.2510 ได้รณรงค์ให้มีการแก้ไขพรบ.ข้าราชการพลเรือนดังกล่าวมาแล้ว และพระราชบัญญัติพิทักษ์อัตราตุลาการ พ.ศ. 2506 ให้สามารถนำของใช้สำหรับคนตาบอดโดยเฉพาะเข้ามาในประเทศไทยโดยไม่ต้องเสียภาษีศุลกากร และแก้ไขเพิ่มเติมในปีพ.ศ.

---

⁴ อ้างมาแล้ว

2541 ขยายกลุ่มเป้าหมายไปถึงของใช้สำหรับคนพิการโดยเฉพาะรวมกลุ่มเป้าหมายคนพิการทุกประเภท⁵

เมื่อมีการจัดตั้งสภาคนพิการทุกประเภทแห่งประเทศไทยขึ้นในปี พ.ศ. 2526 โดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญจุดมุ่งหมายหนึ่งคือการรณรงค์ให้มี พรบ.ฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ และให้คนพิการมีสิทธิเท่าเทียมกันและเสมอภาคกับบุคคลทั่วไป ในปีพ.ศ.2531ประสบผลสำเร็จในเรื่องให้คนพิการมีสิทธิได้รับใบอนุญาตในการขับซึ่รถยนต์แต่ได้เฉพาะคนพิการทางกายและการเคลื่อนไหว คนหูหนวกและคนตาบอดข้างเดียวได้ในปี 2542 ในปีพ.ศ.2532 ประสบผลสำเร็จในเรื่องให้มีล่ามภาษามือสำหรับรายการข่าวของสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11

ในปีพ.ศ.2534 ประสบผลสำเร็จในเรื่องการยกเลิกการจำกัดสิทธิคนหูหนวกและเป็นใบที่ไม่สามารถอ่านออกเขียนได้ไม่ให้มีสิทธิเลือกตั้ง สส. แต่ยังคงสิทธิมิให้มีสิทธิลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 113 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534 และประสบผลสำเร็จในการให้มีพรบ.ฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534 หลังจากที่ยอดคนพิการได้รณรงค์มาถึง 8 ปี พรบ.ฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการพ.ศ.2534 เป็นกฎหมายที่เกี่ยวกับคนพิการโดยเฉพาะ เป็นกฎหมายที่กำหนดให้คนพิการมีสิทธิได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพโดยทางการแพทย์โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย กำหนดให้อาการ สถานที่ ยานพาหนะ บริการอันเป็นสาธารณะต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวกแก่คนพิการตามที่กฎกระทรวงกำหนด กำหนดให้นายจ้างต้องจ้างแรงงานคนพิการตามระบบสัดส่วนตามที่กฎกระทรวงกำหนด กฎกระทรวงออกในปีพ.ศ.2537 กำหนดให้นายจ้างต้องจ้างแรงงานคนพิการในสัดส่วนแรงงานบุคคลทั่วไป 200 คน ต้องจ้างคนพิการ 1 คน หากประสงค์ไม่จ้างต้องจ่ายเงินเข้ากองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการในอัตรา 1/2 ของค่าแรงขั้นต่ำ x 365วัน x จำนวนคนพิการที่ต้องจ้างในแต่ละปี จัดตั้งกองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยมีวัตถุประสงค์ให้คนพิการกู้ยืมเงินไปใช้ในการประกอบอาชีพโดยไม่เสียดอกเบี้ยและให้เงินอุดหนุนแก่คนพิการไปทำกิจกรรมต่างๆที่เป็นประโยชน์แก่คนพิการ กองทุนนี้ทำให้องค์กรคนพิการมีงบประมาณไปใช้ในเรื่องการรณรงค์เพื่อสิทธิต่างๆของคนพิการมากขึ้น

ในปีพ.ศ.2540 ประสบผลสำเร็จในการยกเลิกสิทธิในการสมัครรับเลือกตั้งเป็น สส. ของคนหูหนวกและเป็นใบซึ่งไม่สามารถอ่านออกเขียนได้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 และรัฐธรรมนูญฉบับนี้เป็นฉบับแรกที่มีหลักประกันสิทธิของคนพิการไม่ให้เลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมเอาไว้ในม.30ว.3 ให้คนพิการได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะและความช่วยเหลืออื่นใดจากรัฐตามที่กฎหมายกำหนด ในแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐม.80ว.2 กำหนดให้รัฐส่งเสริมและพัฒนาคคนพิการให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งตนเองได้ กำหนดให้มีสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติคอยให้คำปรึกษาแก่รัฐบาลในเรื่องนโยบายต่างๆ สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติมีสมาชิก 99 คน ในจำนวนนี้ต้องมีผู้แทนจากองค์กรด้านคนพิการจำนวน 2 คน⁶

ในปีพ.ศ.2542 ประสบผลสำเร็จในการให้พรบ.การศึกษาแห่งชาติพ.ศ.2542 ม.10ว.3 กำหนดให้คนพิการมีสิทธิได้รับการศึกษาตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการ และได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก บริการ และการช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาเป็นเวลา 12 ปีโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายตามที่กฎกระทรวงกำหนด พรบ.ระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 ม.69 ให้มีหน่วยงานที่รับผิดชอบเรื่องการศึกษาของคนพิการโดยเฉพาะให้เป็นหน่วยงาน

⁵ ให้ดูเพิ่มเติมในประกาศกรมศุลกากร ที่ 131/2541

⁶ ดูประกาศแนบท้ายพระราชบัญญัติสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ. 2543

ที่ใหญ่ขึ้น และกฎกระทรวงที่ออกตามกฎหมายนี้⁷ในการกำหนดให้มีกรรมการนโยบายเรื่อง การศึกษาในระดับต่างๆได้กำหนดให้มีผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษาด้านคนพิการเป็นกรรมการอยู่ ด้วยให้มีระเบียบจัดตั้งกองทุนการศึกษาสำหรับคนพิการ โดยใช้เงินจากสลากการกุศลจำนวน 200 ล้านบาท เงินของกองทุนนี้ได้นำไปส่งเสริมและพัฒนาความรู้ให้กับครูที่ดูแลการศึกษาคน พิการ พรบ.ระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 เป็นกฎหมายระดับ พระราชบัญญัติฉบับแรกที่ไม่ใช่ข้อความจำกัดสิทธิคนพิการในการเป็นข้าราชการไม่ว่าทางตรง หรือทางอ้อม เห็นได้จากมาตรา 30 ของพระราชบัญญัติดังกล่าว คุณสมบัติต้องห้ามว่า "ต้องไม่เป็นคนพิการ จนไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้" ไม่ปรากฏอยู่ในกฎหมายฉบับนี้

ในระหว่างปลายปีพ.ศ.2549 ถึงต้นปีพ.ศ.2551 มีความเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับกฎหมาย ที่เกี่ยวข้องกับผู้พิการโดยตรงและไม่โดยตรงเป็นอย่างมาก เมื่อมีการปฏิวัติ คณะปฏิวัติได้มี การจัดตั้งสภานิติบัญญัติแห่งชาติทำหน้าที่แทนสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา การออก กฎหมายในระดับพรบ.สามารถทำได้อย่างรวดเร็ว ผู้แทนคนพิการได้รับการแต่งตั้งให้เป็น สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ผู้แทนคนพิการและเพื่อนผู้ทำงานในองค์กรที่มีใช้หน่วยงาน ของรัฐ (NGO) ได้มีโอกาสทำงานในคณะกรรมการกิจกรรมเด็กเยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คน พิการ และความมั่นคงของมนุษย์ ผู้แทนคนพิการได้รับโอกาสเป็นประธานอนุกรรมการด้านคน พิการ อนุกรรมการด้านคนพิการมีจำนวน 10 คน แต่เป็นคนพิการและผู้ทำงานด้านคนพิการ ถึง 9 คน อนุกรรมการนี้ได้ทำงานอย่างหนัก ทั้งช่วยกันยกร่างกฎหมายเพื่อเสนอต่อสภานิติ บัญญัติแห่งชาติ และเข้าไปเป็นกรรมการพิจารณากฎหมายฉบับต่างๆ ทั้งที่เป็นเรื่องของคน พิการโดยตรงและไม่เป็นเรื่องของคนพิการโดยตรง ทั้งนี้เพื่อให้กฎหมายเหล่านั้น มีเนื้อหา เกี่ยวกับคนพิการตามที่ตัวแทนคนพิการต้องการ เพียงปีเศษ สามารถแก้ไขกฎหมายที่เลือก ปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อคนพิการ ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ได้ถึง 4 ฉบับ คือ 1.พรบ. ระเบียบ ข้าราชการการเมือง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๐ ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมใน (๔) ของมาตรา ๙ แห่ง พ.ร.บ. ระเบียบข้าราชการการเมือง พ.ศ. ๒๕๓๕ 2.พระราชบัญญัติ ระเบียบบริหารราชการ กรุงเทพมหานคร (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๕๐ ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติม (๖) ของมาตรา ๑๖ แห่ง พ.ร.บ. ระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. ๒๕๒๘ 3.พระราชบัญญัติ การประกอบ วิชาชีพศิลปะ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๐ ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติม (๖) ของมาตรา ๓๒ แห่ง พ.ร.บ. การประกอบวิชาชีพศิลปะ พ.ศ. ๒๕๔๒ 4.พระราชบัญญัติ ระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑ ได้ตัดถ้อยคำที่ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อคนพิการทางอ้อม ใน (๔) ของมาตรา ๓๐ ของ พ.ร.บ. ระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๓๕ และแก้ไขกฎหมายให้มี เนื้อหาเป็นประโยชน์ต่อคนพิการอีก 1 ฉบับคือ พระราชบัญญัติ ส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา 8 ที่แก้ไขเพิ่มเติมของพ.ร.บ. ส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม พ.ศ. ๒๕๔๖

เสนอให้มีร่างกฎหมายใหม่ที่เกี่ยวข้องกับคนพิการโดยตรงถึง 2 ฉบับ คือ พรบ.ส่งเสริม และพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ.2550 และพรบ.การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 ร่วมพิจารณาร่างกฎหมายใหม่ที่ไม่เกี่ยวข้องกับคนพิการโดยตรง เพื่อให้มีเนื้อหาที่เป็น ประโยชน์ต่อคนพิการ 5 ฉบับ ซึ่งได้แก่ 1.พระราชบัญญัติ องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพ สาธารณะแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา 36 และ 52 2.พระราชบัญญัติ การประกอบ กิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา 36 และ 52 3.พระราชบัญญัติ

⁷ กฎกระทรวง กำหนดจำนวนกรรมการ คุณสมบัติ หลักเกณฑ์ และวิธีการสรรหา การเลือกกรรมการ วาระการดำรง ตำแหน่งและการพ้นจากตำแหน่งของกรรมการในคณะกรรมการสภาการศึกษา พ.ศ. 2546 ข้อ 2 (9)

กฎกระทรวง กำหนดจำนวนกรรมการ คุณสมบัติ หลักเกณฑ์ และวิธีการสรรหา การเลือกประธานกรรมการและ กรรมการ วาระการดำรงตำแหน่งและการพ้นจากตำแหน่งของกรรมการในคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2546 ข้อ 3 (6)

ส่งเสริมวิชาชีพวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี พ.ศ. ๒๕๕๑ ในมาตรา ๙ (๒) 4. พระราชบัญญัติ โรงเรียนเอกชน พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา 35 และมาตรา 48 5.พระราชบัญญัติ ภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา 9(2) อย่างไรก็ตามก็น่าเสียดายยิ่งที่มีกฎหมายถึง 3 ฉบับที่สภานิติบัญญัติแห่งชาติได้รับหลักการแล้วแต่ไม่อาจพิจารณาได้เสร็จ ซึ่งได้แก่ ร่างพรบ.แก้ไข พรบ. ความคุ้มครองขงทาน พ.ศ.2484 เพื่อให้คนพิการเล่นดนตรีเพื่อแลกกับเงินในที่สาธารณะไม่มีความผิดตามกฎหมายดังกล่าว ร่าง พรบ.แก้ไขเพิ่มเติม พรบ.ลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537 เพื่อให้การทำหนังสือของผู้อื่นมาทำเป็นหนังสืออักษรเบลล์หรือหนังสือเสียงที่ไม่มุ่งในทางการค้า ไม่เป็นความผิดตามกฎหมายดังกล่าว และร่างพรบ.แก้ไขเพิ่มเติม พรบ.การกีฬาแห่งประเทศไทย พ.ศ.2528 เพื่อให้มีการจัดตั้งสมาคมกีฬาคนพิการ ตามประเภทกีฬาประเภทต่างๆ และให้ได้รับเงินอุดหนุนที่ไม่แตกต่างกันเกินไปกับสมาคมกีฬาของบุคคลทั่วไป

คณะอนุกรรมการด้านคนพิการยังมีส่วนสำคัญที่ทำให้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550มีเนื้อหาในส่วนที่เกี่ยวกับคนพิการดีกว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 และยังมีส่วนสำคัญในการเร่งรัดให้รัฐบาลไทยให้สัตยาบันอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ

ที่กล่าวมาทั้งหมดนี้เพื่อแสดงให้เห็นว่าผู้แทนองค์กรด้านคนพิการเป็นกลไกหลักที่ทำให้เกิดกฎหมายที่เป็นประโยชน์กับคนพิการทั้งในส่วนที่เป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับคนพิการโดยตรงและไม่เกี่ยวข้องกับคนพิการโดยตรง และแก้ไขกฎหมายที่เป็นโทษแก่คนพิการดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น จึงเห็นได้ชัดว่าความเข้มแข็งขององค์กรของคนพิการมีส่วนสำคัญยิ่งที่ทำให้เกิดกฎหมายที่เป็นประโยชน์ต่อคนพิการตามความต้องการของคนพิการ

ส่วนที่4

ปัญหาและอุปสรรคในการอนุวัติอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการให้เกิดประโยชน์แก่คนพิการในประเทศไทย มีอยู่ด้วยกันหลายประการ ดังจะกล่าวต่อไปนี้

1.ไม่มีการจัดทำฐานข้อมูลของกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ นโยบาย แผนงาน โครงการ สาธารณะต่างๆ ว่ามีความสอดคล้องหรือไม่สอดคล้องกับ CRPD หรือไม่ จากที่กล่าวมาข้างต้นดูเหมือนว่าจะมีข้อมูลอยู่บ้างว่ามีกฎหมายใดที่สอดคล้องและยังไม่สอดคล้อง กับ CRPD อยู่บ้าง แต่ยังมีคำถามอยู่เสมอว่ากล่าวอ้างของหน่วยงานของรัฐในบางเรื่องว่าเป็นความจริงหรือไม่ เช่น เจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายแห่งอ้างว่ามีระเบียบห้ามจ้างคนพิการ แต่ไม่สามารถตรวจสอบระเบียบดังกล่าวมีอยู่จริงหรือไม่ เพราะไม่รู้จะไปตรวจสอบจากที่ใด การขาดฐานข้อมูลโดยเฉพาะว่ามีเรื่องใดที่ขัดกับหลักการพื้นฐานของ CRPD ย่อมยากลำบากที่จะทำให้มีการรณรงค์ให้มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงในเรื่องนั้นๆ ให้ดีขึ้น

2.ยังไม่ได้มีการจัดทำหลักสูตรเพื่ออบรมผู้นำคนพิการหรือบุคลากรที่เกี่ยวข้องหรือนายจ้างให้เข้าใจ CRPD และกฎหมายภายในที่เกี่ยวข้องเหมือนอย่างกรณี ยูนิเซฟ ได้จัดทำสำหรับอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก การขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับ CRPD ของผู้นำคนพิการ ย่อมทำให้ผู้นำคนพิการไม่อาจบอกได้ว่ามีกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ นโยบาย แผนงาน โครงการสาธารณะใดขัดกับหลักการพื้นฐานของ CRPD หรือไม่ เมื่อไม่ทราบ ก็ไม่มีการร้องเรียนขึ้นมา จึงทำให้สิ่งที่ขัดกับ CRPD ยังคงอยู่ต่อไป การขาดความรู้ ความเข้าใจย่อมทำให้องค์กรด้านคนพิการไม่อาจทำงานด้านการคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิของคนพิการได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ ความหวังที่จะทำให้นคนพิการได้รับสิทธิประโยชน์ ตาม CRPD ได้อย่างทั่วถึงจึงเป็นไปได้ยาก ยิ่งเรื่องของนายจ้างที่เข้าข่ายต้องจ้างแรงงานคนพิการตามระบบสัดส่วน หากนายจ้างมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายภายในและ CRPD ในส่วนเกี่ยวกับการจ้างงาน

แล้ว อาจทำให้นายจ้างยินดีปฏิบัติตามกฎหมายได้มากขึ้น อย่างไรก็ตามปรากฏมาในอดีตแม้ พรบ. การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534 จะเป็นกฎหมายที่ไม่มีสภาพบังคับ แต่นายจ้างที่มีความรู้ ความเข้าใจกฎหมายก็ยินดีปฏิบัติตามกฎหมายทำให้มีเงินจากนายจ้างเข้าสู่กองทุนการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการถึงปีละ 70 ล้านบาท (2 ล้านเหรียญสหรัฐ) แต่ปัจจุบัน แม้พรบ. ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 จะมีสภาพบังคับ หากนายจ้างมีหน้าที่ต้องจ่ายเงินเข้ากองทุน แต่ไม่จ่ายอาจถูกอายัดทรัพย์สินได้ตามมาตรา 36 และอาจถูกโฆษณาในที่สาธารณะให้เสียหายแก่ชื่อเสียงได้ตามมาตรา 39 ถึงกระนั้นก็ยังไม่มีเงินไหลเข้ากองทุนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการอย่างที่คาดหวัง ทั้งนี้ทั้งนั้น เพราะนายจ้างยังไม่รู้เกี่ยวกับกฎหมายดังกล่าว รวมทั้ง CRPD ด้วย

3. ยังไม่มีการจัดตั้งหรือกำหนดหน่วยงานหรือคณะกรรมการระดับชาติผู้รับผิดชอบการตรวจสอบและติดตามให้มีการปฏิบัติให้เป็นไปตาม CRPD แต่อย่างใด ถึงแม้ว่าประเทศไทยจะได้ออกสัตยาบัน CRPD แล้วก็ตาม แต่ประเทศไทยก็ยังมีได้ปฏิบัติตามข้อ 33 แห่งอนุสัญญาเมื่อเป็นเช่นนี้ ประกอบกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติให้เป็นไปตามอนุสัญญา ยังมีได้ศึกษาทำความเข้าใจเกี่ยวกับอนุสัญญา ความหวังที่จะให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติให้เป็นไปตามอนุสัญญา ได้ปฏิบัติให้เป็นไปตามอนุสัญญา นั้น เป็นไปได้ยาก การปฏิบัติให้เป็นไปตามอนุสัญญา ของแต่ละหน่วยงาน ย่อมเป็นไปตามความสนใจของหน่วยงานนั้น หน่วยงานใดสนใจก็ทำ หน่วยงานใดไม่สนใจก็ไม่ทำ ถึงแม้ประเทศไทยจะต้องมีการทำรายงานตามข้อ 35 ของ CRPD เกี่ยวกับการปฏิบัติตามอนุสัญญา ก็ตาม ย่อมเชื่อได้ว่าหน่วยงานต่างๆ จะรายงานให้ออกมาได้ดี อาจเอาเรื่องที่ทำไว้เล็กน้อยมาใส่ไว้ในรายงานว่าได้มีการปฏิบัติให้เป็นไปตาม CRPD แล้วก็ได้ ดังนั้นเมื่อยังไม่มีการจัดตั้งหรือกำหนดหน่วยงานหรือคณะกรรมการระดับชาติเข้ามาตรวจสอบและติดตามการปฏิบัติให้เป็นไปตาม CRPD ก็ย่อมหวังไม่ได้ว่าจะมีการปฏิบัติให้เป็นไปตามอนุสัญญา ได้อย่างมีประสิทธิภาพอย่างที่ควรจะเป็น

4.3. ยังไม่มีแผนงานใดที่กล่าวถึงการอนุรักษ์ให้เป็นไปตาม CRPD เป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้วว่าการทำงาน ต้องมีแผนงาน การอนุรักษ์ให้เป็นไปตามอนุสัญญา ก็ต้องมีแผนงานเช่นเดียวกัน มิฉะนั้นแล้วที่จะมีการอนุรักษ์ให้เป็นไปตามอนุสัญญา อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ ย่อมเกิดขึ้นได้ยาก ยังมีหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ให้เป็นไปตามอนุสัญญา การจัดทำแผนงานอย่างบูรณาการยิ่งมีความจำเป็น เมื่อไม่มีแผนงานกำหนดว่าต้องให้หน่วยงานใดทำอะไรเพื่อให้มีการอนุรักษ์ให้เป็นไปตามอนุสัญญา การอนุรักษ์ให้เป็นไปตามอนุสัญญา จึงขึ้นอยู่กับความสนใจของแต่ละหน่วยงาน หน่วยงานใดต้องการทำ ก็จะทำ ส่วนหน่วยงานใดไม่สนใจจะทำ ก็ไม่ทำ การทำงานอย่างไรแผนเพื่ออนุรักษ์ให้เป็นไปตามอนุสัญญา จะเป็นไปตามยุทธศาสตร์ ความหวังที่ประเทศไทยจะปฏิบัติให้เป็นไปตามข้อ 4 วรรคหนึ่ง a และ b ของ CRPD อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลจึงหวังได้ยาก

4. ยังไม่มีองค์กรอิสระในการตรวจสอบติดตามประเมินผลการปฏิบัติให้เป็นไปตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ จริงอยู่กระทรวงต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติให้เป็นไปตามอนุสัญญามีหน้าที่ต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามอนุสัญญา และรัฐบาลไทยต้องทำรายงานความคืบหน้าเกี่ยวกับการปฏิบัติให้เป็นไปตามอนุสัญญาในทุก 4 ปี ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการสิทธิของคนพิการ (committee on the rights of persons with disabilities) กำหนดตามข้อ 5 แห่งอนุสัญญาก็ตาม แต่การขาดองค์กรอิสระคอยตรวจสอบติดตามประเมินผล (monitoring) พร้อมการทำรายงานเสนอต่อสาธารณชน ย่อมทำให้รายงานที่จัดทำขึ้นโดยรัฐบาลอาจไม่ครบถ้วนตามความเป็นจริงก็ได้ อีกทั้งการทำรายงานทุก 4 ปีนั้นนานเกินไปสำหรับการตรวจสอบติดตามประมวลผลการปฏิบัติให้เป็นไปตามอนุสัญญา ด้วยเหตุนี้ความหวังว่ากระทรวงต่างๆที่เกี่ยวข้องจะเร่งรัดปฏิบัติให้เป็นไปตามอนุสัญญาจึงหวังผลได้ยาก

5. ขาดงานวิจัยเพื่อประโยชน์ในการจัดทำฐานข้อมูลและในการจัดทำแผนเพื่ออนาคตให้เป็นไปตามอนุสัญญาฯ ข้อมูลที่น่าเสนอในบทความนี้ได้ ก็โดยอาศัยว่าได้มีการจัดทำวิจัยเกี่ยวกับกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ที่จำกัดสิทธิคนพิการในการประกอบอาชีพมาก่อน การจัดทำฐานข้อมูลยังต้องอาศัยงานวิจัยที่สำรวจถึงกฎหมายว่าได้เป็นอุปสรรคหรือเอื้อประโยชน์ต่อคนพิการในเรื่องอื่น ๆ อีก เช่นการศึกษา การแพทย์ และสังคม เป็นต้น นอกจากนี้การจัดทำแผนเพื่อให้มีการอนุวัติตามอนุสัญญาฯ ก็จำเป็นต้องอาศัยงานวิจัยเพื่อช่วยจัดทำแผนให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ อันที่จริงแล้วไม่ใช่เฉพาะงานวิจัยในส่วนที่เกี่ยวกับการอนุวัติให้เป็นไปตามอนุสัญญาฯ ที่ขาดแคลน งานวิจัยที่เกี่ยวกับคนพิการในมิติอื่นๆ ก็ขาดแคลนเช่นเดียวกัน

6. สิทธิต่างๆ ของคนพิการตามกฎหมายที่สอดคล้องกับอนุสัญญาฯ ยังไม่ได้รับการจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอ เท่าที่สิทธิตามกฎหมายของคนพิการที่มีผลใช้บังคับอยู่ อย่างเช่น เบี้ยยังชีพ ก็ไม่ได้รับการจัดสรรให้ครอบคลุมถึงคนพิการทุกคนซึ่งแตกต่างจากกรณีเบี้ยยังชีพของผู้สูงอายุ ซึ่งผู้สูงอายุได้รับทุกคน เมื่องบประมาณมีจำนวนจำกัด คนพิการที่ใกล้ชิดกับนักการเมืองก็จะได้รับประโยชน์ก่อน ส่วนคนพิการที่อยู่ห่างไกล ก็จะไม่ได้รับประโยชน์แต่อย่างใด ยังไม่ทราบว่สิทธิต่างๆ ตามกฎหมายของคนพิการ โดยเฉพาะตาม พรบ.ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 และพรบ.การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 เมื่อมีผลใช้บังคับเนื่องจากกฎหมายลำดับรองได้ออกมาใช้บังคับแล้ว ยังไม่ทราบว่าจะได้รับการจัดสรรงบประมาณมาน้อยเพียงใด ผู้นำคนพิการได้รณรงค์มาโดยตลอดว่างบประมาณที่จะนำมาใช้ในเรื่องของคนพิการโดยเฉพาะ ไม่ควรจะน้อยกว่าร้อยละ 1 ของงบประมาณทั้งหมด แต่ถึงนานปีเข้า งบประมาณที่ใช้ในเรื่องของคนพิการโดยเฉพาะกลับมีสัดส่วนลดลงจากร้อยละ 0.5 มาเป็นร้อยละ 0.3 ของงบประมาณทั้งหมด ทั้งนี้เนื่องจากงบประมาณโดยภาพรวมเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว แต่งบประมาณที่ใช้ในเรื่องของคนพิการโดยเฉพาะกลับมีจำนวนเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อยหรือแทบจะคงที่

7. ยังไม่มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อมาใช้ในการ **ตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผล ประสานงานในการปฏิบัติการ (implementation) และการตรวจสอบติดตามประเมินผล (monitoring)** การอนุวัติให้เป็นไปตามอนุสัญญาฯ แต่อย่างใด โดยทั่วไปแล้วเมื่อไม่มีแผนงานที่คณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบ สำนักงบประมาณก็จะไม่จัดสรรงบประมาณให้ไปดำเนินงาน เมื่อไม่มีแผนงานเพื่ออนุวัติให้เป็นไปตามอนุสัญญาฯ ก็ย่อมไม่มีงบประมาณเพื่อนำมาใช้ในการตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผล การอนุวัติให้เป็นไปตามอนุสัญญาฯ ตามแผนงานที่กำหนดไว้ การไม่มีงบประมาณยังเป็นเหตุผลที่ดีที่ทำให้หน่วยงานปฏิเสธความรับผิดชอบในการปฏิบัติให้เป็นไปตามอนุสัญญาฯ

8. องค์กรของคนพิการในระดับจังหวัดหรือต่ำกว่ายังไม่มีความเข้มแข็ง ทุกวันนี้ เฉพาะองค์กรของคนพิการระดับชาติเท่านั้นที่ดูเหมือนว่าจะมีความเข้มแข็ง แต่องค์กรของคนพิการในระดับจังหวัดหลายจังหวัดยังไม่มีความเข้มแข็ง ผลที่ติดตามมา คือคนพิการในจังหวัดที่องค์กรคนพิการมีความเข้มแข็ง ก็สามารถเรียกร้องให้จังหวัดหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดสรรงบประมาณมาใช้จ่ายในเรื่องของคนพิการ ปัจจุบันนี้ ในบางจังหวัด คนพิการได้รับเบี้ยยังชีพได้ครบทุกคน เนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติมขึ้นนอกเหนือจากที่รัฐบาลกลางจัดสรรให้ แต่จังหวัดส่วนใหญ่ยังจ่ายเบี้ยให้กับคนพิการยังไม่ครบถ้วน รัฐบาลกลางจัดสรรงบประมาณให้เท่าใด ก็จ่ายให้คนพิการเท่านั้น ไม่ได้นำงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมาจ่ายเพิ่มเติม หรือหากเพิ่มเติมก็เพิ่มเติมในจำนวนน้อย ความไม่เข้มแข็งขององค์กรคนพิการในระดับจังหวัดจึงเป็นปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่งที่ทำให้คนพิการไม่สามารถได้รับสิทธิประโยชน์ตามที่กฎหมายกำหนดอย่างทั่วถึง ทั้งที่สิทธิประโยชน์นั้นสอดคล้องกับอนุสัญญาฯ

9. กฎหมายลำดับรองของพรบ.ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 และพรบ.การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 ยังออกมาบังคับในจำนวนที่น้อย แม้เวลา

ผ่านไปเกือบ 2 ปีแล้ว กฎหมายลำดับรองที่ต้องออกตาม พรบ.ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 และพรบ.การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 ยังออกมาใช้บังคับได้ในจำนวนที่น้อยมาก ทั้งๆที่องค์กรของคนพิการได้จัดสัมมนารับฟังความคิดเห็นและได้ยกร่างกฎหมายลำดับรองเหล่านั้นไว้อย่างครบถ้วนแล้วก็ตาม ทั้งนี้อาจเกิดจากการที่รัฐบาลแต่ละรัฐบาลมีระยะเวลาบริหารงานสั้นเกินไป กล่าวคือในช่วงเกือบ 2 ปีดังกล่าวมีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลถึง 4 รัฐบาล รัฐบาลใดให้ความสนใจในเรื่องนี้ กฎหมายลำดับรองก็สามารถผ่านออกมาใช้ได้บ้าง รัฐบาลใดไม่ให้ความสนใจในเรื่องนี้ กฎหมายลำดับรองก็ไม่ได้ผ่านออกมาใช้บังคับแต่อย่างใด

ส่วนที่ 5

เมื่อพูดถึงปัญหาอุปสรรคมากมายแล้ว ก็ต้องพูดถึงหนทางของการแก้ไขปัญหากันไป ในที่นี้ขอเสนอแนวทางแก้ปัญหาดังต่อไปนี้คือ

1. เสนอให้คณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติซึ่งนายกรัฐมนตรีเป็นประธานแต่งตั้งคณะกรรมการประสานงานการอนุวัติให้เป็นไปตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ เหตุผลที่ไม่เสนอให้มีหน่วยงานอิสระระดับชาติ เพราะเหตุว่าหน่วยงานใดที่อิสระจากฝ่ายบริหาร การประสานงานกับกระทรวง ทบวง กรม เพื่ออนุวัติการให้เป็นไปตามอนุสัญญาจะเป็นไปด้วยความยากลำบาก จึงเสนอให้เป็นคณะกรรมการประสานงานที่มีความเชื่อมโยงกับนายกรัฐมนตรี คณะกรรมการประสานงานที่เชื่อมโยงกับนายกรัฐมนตรี จึงควรเป็นอนุกรรมการที่แต่งตั้งโดยคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ คณะอนุกรรมการมีข้อดีอีกอย่างหนึ่ง กล่าวคือเมื่อคณะรัฐมนตรีสิ้นสุดลง คณะกรรมการยังคงอยู่ แต่ถ้าเป็นคณะกรรมการที่แต่งตั้งโดยคณะรัฐมนตรี คณะกรรมการนั้นจะสิ้นสุดตามคณะรัฐมนตรีด้วย ต้องไม่ลืมว่าคณะรัฐมนตรีมีระยะเวลาบริหารราชการแผ่นดินสั้น

คณะอนุกรรมการนี้ประกอบด้วย รัฐมนตรีกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เป็นประธาน (ในฐานะที่รัฐมนตรี เป็นรองประธานของคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ) ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เป็นรองประธาน ผู้แทนกระทรวง ทบวง กรม ที่เกี่ยวข้องกับอนุวัติให้เป็นไปตามอนุสัญญา เป็นกรรมการโดยตำแหน่ง ผู้แทนองค์กรคนพิการระดับชาติ จำนวน 8 คน เป็นกรรมการโดยตำแหน่ง ผู้ทรงคุณวุฒิด้านสิทธิมนุษยชนคนพิการ กฎหมาย การติดตามประเมินผล และด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการอนุวัติให้เป็นไปตามอนุสัญญา ระหว่างประเทศจำนวน 5 คน เป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ให้เลขาธิการสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ เป็นกรรมการและเลขานุการ เหตุผลที่ให้รัฐมนตรีกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในฐานะรองประธานคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติมาเป็นรองประธานนั้น ทั้งนี้เพื่อให้คณะอนุกรรมการสามารถประสานงานกับกระทรวง ทบวง กรมอื่นๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และที่เสนอให้ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เป็นรองประธาน ทั้งนี้เพื่อให้คณะอนุกรรมการประสานงานทำงานได้อย่างต่อเนื่อง ถึงแม้จะมีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลอยู่เสมอก็ตาม ส่วนที่เสนอให้เลขาธิการสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติเป็นกรรมการและเลขานุการ เพราะหน่วยงานนี้จัดตั้งขึ้น เพื่อรับผิดชอบเรื่องของคนพิการในภาพรวม หน่วยงานราชการอื่นจะรับผิดชอบเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับกระทรวง ทบวง กรม ของตนเท่านั้น

คณะอนุกรรมการมีอำนาจหน้าที่ดังนี้

(1) ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้มีการปฏิบัติการให้เป็นไปตามอนุสัญญาฯ นี้

(2)ประสานงานให้มีการส่งเสริมพิทักษ์สิทธิมนุษยชนคนพิการ

(3)จัดทำแผนงานบูรณาการ การอนุรักษ์ให้เป็นไปตามอนุสัญญาฯ นี้ เพื่อเสนอต่อคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ให้ความเห็นชอบ เพื่อเสนอต่อรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบต่อไป

(4)ติดตาม ประเมินผลการอนุรักษ์ให้เป็นไปตามอนุสัญญาฯ นี้

(5)ปฏิบัติการอื่น ตามที่กฎหมาย คณะรัฐมนตรี หรือคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติมอบหมาย

ข้อเสนอนี้มีความสอดคล้องกับข้อ 33 ของ CRPD ตามมติของประเทศไทย ข้อเสนอสามารถแก้ปัญหาในข้อ 3 และ 4 ตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

1. เสนอให้คณะกรรมการส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานภายใต้อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ ของคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ เร่งรัดจัดทำแผนปฏิบัติการให้เป็นไปตามอนุสัญญาแบบบูรณาการ เพื่อเสนอต่อคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ให้ความเห็นชอบ เพื่อเสนอต่อรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบต่อไป เมื่อแผนปฏิบัติการให้เป็นไปตามอนุสัญญาแบบบูรณาการได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี ย่อมมีผลทำให้หน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้องนำไปปฏิบัติ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถเสนอของบประมาณเพื่อนำไปใช้ในการปฏิบัติการเพื่อเป็นไปตาม CRPD ได้ เมื่อมีแผนงานเมื่อมีงบประมาณเพื่อใช้ให้เป็นไปตามแผนงานก็ย่อมหวังได้ว่าการปฏิบัติการให้เป็นไปตาม CRPD จะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ข้อเสนอแนะนี้แก้ปัญหาข้อ 3

2.เสนอให้คณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ซึ่งนายกรัฐมนตรีเป็นประธานมอบหมายให้สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติรับผิดชอบในเรื่องดังต่อไปนี้

(1) จัดทำฐานข้อมูลของกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ นโยบาย แผนงาน โครงการ มาตรการต่างๆ ทั้งที่สอดคล้องและไม่สอดคล้องกับ CRPD

(2) ส่งเสริมการจัดทำวิจัยที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดทำฐานข้อมูลตาม (1) และการจัดทำแผนงานบูรณาการ การอนุรักษ์ให้เป็นไปตามอนุสัญญาฯ

(3) เสนอให้มีการตั้งงบประมาณเพื่อมาใช้ในการตรวจสอบ ติดตามประเมินผลประสานงานในการปฏิบัติการ (implementation) และการตรวจสอบติดตามประเมินผล (monitoring) การอนุรักษ์ให้เป็นไปตามอนุสัญญาฯ

(4) ส่งเสริม สนับสนุนให้มีการจัดตั้งองค์กรของคนพิการประเภทต่างๆ ในระดับจังหวัด และส่งเสริม สนับสนุนให้องค์กรของคนพิการมีความเข้มแข็งอย่างทั่วถึง

(5) จัดให้มีการฝึกอบรมผู้นำคนพิการ บุคลากรที่เกี่ยวข้อง และนายจ้างที่ต้องจ้างแรงงานคนพิการให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับ CRPD และกฎหมายภายในที่เกี่ยวข้อง

อันที่จริงแล้วภารกิจตาม(1) – (5) นั้นอยู่ในขอบเขตอำนาจหน้าที่ของสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติตามที่กำหนดเอาไว้ตามมาตรา 13 ของพรบ.

ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 ซึ่ง กำหนดให้สำนักงานมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (๑) ประสานงานและร่วมมือกับหน่วยงานด้านนโยบายและยุทธศาสตร์ของรัฐบาล ส่วนราชการ หน่วยงานอื่น ๆ ของรัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศในการดำเนินงาน การทำงานร่วมกันในระดับนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนงานด้านคนพิการเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ
- (๒) สำรวจ ศึกษา วิเคราะห์ รวบรวมและเก็บรักษาข้อมูลเกี่ยวกับคนพิการ สถานการณ์ของคุณภาพชีวิตคนพิการ เพื่อประโยชน์ต่อการป้องกัน การรักษา การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ และจัดทำแผนงาน วิเคราะห์ วิจัย ติดตาม ประเมินผลเสนอต่อคณะกรรมการ
- (๓) จัดทำแผนงานเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการเพื่อเสนอต่อคณะกรรมการ
- (๔) สนับสนุนให้มีการจัดตั้ง การดำเนินงาน การสร้างความเข้มแข็งขององค์กร ด้านคนพิการ เพื่อให้สามารถทำหน้าที่พิทักษ์สิทธิคนพิการ ตลอดจนสนับสนุนและประสานงานให้หน่วยงานของรัฐจัดงบประมาณให้แก่องค์กรด้านคนพิการ เพื่อดำเนินงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ

ตามข้อเสนอนี้ สามารถแก้ไขปัญหาดำเนิน (1) (2) (5) (7) และ (8) ตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

3. เสนอให้มีกฎหมายกำหนดให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบติดตามประมวลผลการปฏิบัติให้เป็นไปตามอนุสัญญา เมื่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเป็นองค์กรอิสระและทำงานด้านสิทธิมนุษยชนอยู่แล้ว ย่อมสามารถตรวจสอบติดตามประเมินผลการปฏิบัติให้เป็นไปตามอนุสัญญาได้อย่างอิสระไม่อยู่ภายใต้อาณัติของรัฐบาล นอกจากนี้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้ทำงานอยู่กับภาคประชาชนย่อมจะเปิดโอกาสให้องค์กรภาคประชาชนโดยเฉพาะองค์กรด้านคนพิการเข้าไปมีส่วนร่วมในการตรวจสอบติดตามประเมินผลด้วย และกฎหมายควรกำหนดให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจัดทำรายงานเกี่ยวกับการปฏิบัติให้เป็นไปตามอนุสัญญาเสนอต่อรัฐสภาทุกปี การทำรายงานเสนอต่อสาธารณชนที่ดีควรทำรายงานเสนอต่อรัฐสภา เพราะสมาชิกรัฐสภาถือเป็นตัวแทนของปวงชนชาวไทยทำให้สมาชิกรัฐสภาสามารถให้ข้อเสนอแนะต่อรัฐบาล และหากรัฐบาลมีมติเห็นชอบข้อเสนอแนะดังกล่าว สมาชิกรัฐสภายังสามารถเสนอญัตติไม่ไว้วางใจรัฐบาลได้ นอกจากนี้องค์กรคนพิการอาจร่วมมือกับสมาชิกรัฐสภาณรงค์ให้รัฐบาลได้เร่งรัดให้มีการปฏิบัติให้เป็นไปตามอนุสัญญาโดยเร็วได้อีกทางหนึ่งด้วย การกำหนดให้มีการทำรายงานทุกปีย่อมจะทำให้รัฐบาลมีความตื่นตัวในการปฏิบัติให้เป็นไปตามอนุสัญญาอยู่ตลอดเวลา ด้วยมาตรการเหล่านี้น่าจะหวังได้ว่าการตรวจสอบติดตามประเมินผลการปฏิบัติให้เป็นไปตามอนุสัญญาน่าจะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ข้อเสนอแนะนี้ยังสอดคล้องกับข้อ 33 แห่งอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการอีกด้วย ข้อเสนอแนะนี้แก้ปัญหาข้อ 4

3. 4. เสนอให้คณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ เร่งรัดหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ออกกฎหมายลำดับรองของพรบ.ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 และของพรบ.การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 เพื่อให้มีผลประกาศบังคับใช้โดยเร็ว อันที่จริงแล้ว ปลัดของกระทรวงต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการออกกฎหมายลำดับรองของพรบ.ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 และของพรบ.การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 ล้วนเป็นกรรมการอยู่ในคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติอยู่แล้ว ดังนั้นการเสนอให้คณะกรรมการที่นายกรัฐมนตรี เป็นประธาน เร่งรัดให้มีการออกกฎหมายลำดับรองมาใช้บังคับโดยเร็ว จึงมีความเหมาะสมมากกว่าการเลือกใช้กลไกอื่น

ข้อเสนอนี้จะช่วยแก้ปัญหาข้อ 9 ตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้นได้อย่างดี

4. 5. เสนอให้คณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติประสานงานให้หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องจัดสรรงบประมาณเพื่อนำมาใช้ในกิจการของคนพิการมากขึ้น และให้หารายได้อื่น เช่นการออกสลากคนพิการ หรือจัดเก็บภาษีของสินค้าและบริการที่เป็นสาเหตุแห่งความพิการตามที่กฎหมายกำหนด เพื่อนำมาใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 24 (4) และ(9) แห่งพรบ.ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ.2550 การหารายได้อื่นนอกจากงบประมาณจะช่วยทำให้มีเงินเพื่อนำไปใช้ในเรื่องสิทธิมนุษยชนคนพิการได้มากขึ้น

ข้อเสนอนี้ประกอบด้วยข้อเสนอดตามข้อ 2 และข้อ 3 สามารถแก้ไขปัญหาข้อ 6 ตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ตามข้อเสนอข้อ 2 หากองค์กรคนพิการในระดับจังหวัดเข้มแข็งประกอบด้วยมีความรู้เกี่ยวกับ CRPD และกฎหมายภายในที่เกี่ยวข้อง ย่อมทำให้ผู้นำคนพิการสามารถทำงานร่วมกับจังหวัดและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้จัดสรรงบประมาณมาใช้ในเรื่องของคนพิการมากขึ้น ยังมีกฎหมายลำดับรองออกมาบังคับใช้ ทำให้สิทธิประโยชน์ของคนพิการมีผลใช้บังคับตามข้อเสนอของข้อ 3 ย่อมเป็นเหตุผลที่จะให้องค์กรคนพิการในระดับจังหวัดนำมาใช้ในการสนับสนุน เพื่อให้ตนได้รับสิทธิประโยชน์ตามกฎหมายดังกล่าว ประกอบกับมีงบประมาณจากรัฐบาลกลางเข้าไปสนับสนุนตามข้อเสนอข้อ 4 ย่อมเชื่อได้ว่าจะมีงบประมาณมาใช้ในเรื่องของคนพิการได้มากขึ้นเรื่อยๆ

ข้อเสนอทั้ง 4 ข้อที่กล่าวมาข้างต้นนั้น สามารถริเริ่มได้ ทั้งจากองค์กรคนพิการระดับชาติร่วมกันนำเสนอต่อคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ หรืออาจริเริ่มจากเลขาของสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติในฐานะเลขานุการของคณะกรรมการดังกล่าว แต่ทางที่ดีแล้ว องค์กรคนพิการระดับชาติควรจะมีมือกับเลขาสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติในการนำข้อเสนอนี้ เสนอต่อคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ น่าจะเกิดประโยชน์มากกว่า เพราะถ้าหากริเริ่มจากฝ่ายหนึ่งและอีกฝ่ายหนึ่งไม่เห็นชอบ ก็อาจทำให้ข้อเสนอเหล่านี้ตกไปได้ เท่าที่ทราบองค์กรด้านคนพิการระดับชาติกำลังประสานงานกับสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ เพื่อนำข้อเสนอทั้ง 4 ประการที่กล่าวมาข้างต้น นำเสนอให้คณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติได้พิจารณาให้ความเห็นชอบต่อไป

หากรัฐบาลไทยดำเนินการให้เป็นไปตามข้อเสนอแนะทั้ง 5 ประการข้างต้นคนพิการไทยย่อมหวังได้ว่ารัฐบาลไทยจะได้มีการปฏิบัติ (implement) ให้เป็นไปตามอนุสัญญาอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลให้คนพิการไทยได้รับประโยชน์จากอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการอย่างเต็มที่

